

Нестеренко І. А.,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»

Науковий керівник: **Войтюк О.С.,**
доктор філософії з історії та археології, доцент,
доцент кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту,
Державний університет «Житомирська політехніка», м. Житомир

ЗНАЧЕННЯ ДИПЛОМАТИЧНОГО ПРОТОКОЛУ У СВІТОВИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ СИСТЕМАХ БЕЗПЕКИ

Сучасні міжнародні відносини є динамічним процесом, що включає в себе формування регіональних і глобальних загроз. Вони чинять значний вплив на існування усього людства та охоплюють різні сфери, зокрема економічні та геополітичні. У таких умовах дипломатичний протокол виступає не лише формальним регламентом поведінки, а й інструментом забезпечення передбачуваності, довіри та стабільності у міжнародних відносинах. Вивчення значення дипломатичного протоколу у світових і регіональних системах безпеки є актуальним, тому що воно дозволяє комплексно оцінити його вплив на функціонування сучасної дипломатії та ефективність міжнародної комунікації, а також стабільність міжнародного середовища, що є визначальним для забезпечення миру та безпеки у XXI столітті.

Дипломатичний протокол як інструмент для забезпечення ефективної комунікації між країнами та їхніми структурами що здійснюють зовнішню політику є важливою складовою міжнародних відносин. Протокол як форма ведення дипломатії зародився за часів розквіту Стародавніх держав, зокрема Єгипту, Риму та Греції. Впродовж процесів трансформації світового порядку та еволюції людства, дипломатичний протокол зазнав видозмін. Сучасна форма загальноприйнятого дипломатичного протоколу була утворена під час Віденського конгресу 1961 року та включає в себе чітко зазначені правила поведіння, що регулюють проведення дипломатичних заходів. Зокрема план розсадки гостей, привітання, тощо.

Глобальні системи загроз це, безперечно, найактуальніша проблема для людства, адже вони, беззаперечно впливають на усіх суб'єктів. Тому питання про запобігання та боротьбу із ними є однією з головних тем для обговорень у

міжнародній спільноті, адже ефективним рішенням у цій ситуації можуть бути лише колективні зусилля.

Нині можна виділити кілька глобальних загроз. Найнебезпечнішими для світової спільноти є військові конфлікти. До них, експерти із Stimson Centre включають війни, зокрема в Україні, на Близькому Сході та в Африці [1]. До того ж варто відзначити уже сталі ризики, яким світ протистоїть не одне десятиліття – екологічні, економічні та інформаційні загрози [2]. Вплив глобального потепління, про який так часто говорять екологи, відчувається саме зараз по всій планеті і змушує держав діяти згуртовано. Ця проблема, хоча і не має кордонів як решта, проте погіршується надто швидко із руйнівними наслідками. Економічні загрози включають санкції, митну політику або є інструментом тиску однієї країни на іншу або декілька відразу. Таку практику ми мали змогу побачити у квітні 2025, коли її запровадив президент США Дональд Трамп на 185 країн [3]. Інформаційні загрози включають в себе питання кібербезпеки, інформаційної війни та пропаганди. З розвитком інформаційних каналів і соціальних мереж, коли людство по всьому світі отримало змогу до великого обсягу інформації за лічені секунди, зросли і загрози. Серед них зокрема: шахрайство, маніпуляція свідомістю суспільних мас, загроза викрадення інформації та порушення державної таємниці.

Отже, ми бачимо, що глобальні загрози сучасності є справді важливою частиною існування людства, що змушує об'єднуватися у пошуку способів їх подолання. Для цього, було утворено велику кількість міжнародних організацій, що спеціалізуються на різних сферах та до яких долучені різні країни у спільній меті, наприклад ООН, Світовий банк, Всесвітній фонд дикої природи. До того ж, регулярно проводиться велика кількість самітів та обговорень у різних форматах між лідерами країн, прикладом яких є щорічний саміт G-7 та Всесвітній економічний форум. Ці заходи передбачають дотримання спеціального протоколу проведення. Адже, як було вже сказано раніше, таким чином забезпечується взаємоповага до усіх його членів.

Регіональні системи загроз відносно нещодавно почали відокремлювати як окреме явище. Термін «регіональна загроза» можна сформулювати як загрозу внутрішній та транснаціональній безпеці. Можна визначити також ключові види

регіональних систем, що включають детермінацію безпечної спільноти, характеристику внутрішніх і міждержавних коаліцій та формування регіональних порядків, теорію транзиту влади, теорію регіональних комплексів безпеки [4].

Роль дипломатичного протоколу в системах регіональних загроз передбачає використання превентивної дипломатії, забезпечення безпеки дипломатичних місій та регулювання взаємодій для запобігання ескалації конфліктів. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 року гарантує імунітет та недоторканність дипломатів та дозволяє їм діяти в умовах загроз без перешкод. Варто також включити оцінку ризиків, стратегічне планування та координацію з місцевими силами для захисту місій у небезпечних регіонах [5].

Таким чином, дипломатичний протокол відіграє ключову роль як у глобальних, так і в регіональних системах загроз, проте його функції та механізми застосування суттєво різняться залежно від масштабу та специфіки викликів. У контексті глобальних загроз протокол забезпечує організаційну основу для багатосторонньої дипломатії, сприяє створенню атмосфери взаємоповаги та довіри під час міжнародних самітів та у роботі міжнародних організацій. Дотримання протокольних норм, зокрема на платформах ООН, G-7, Всесвітнього економічного форуму дозволяє державам ефективно координувати зусилля у протидії військовим конфліктам, екологічним, економічним та інформаційним загрозам. Відносно регіональних систем загроз, дипломатичний протокол набуває більш специфічного характеру, зосереджуючись на превентивній дипломатії, захисті дипломатичних місій та запобіганні ескалації локальних конфліктів.

Список використаних джерел

1. Top Ten Global Risks for 2024. Stimson Center. 2024. URL: <https://surl.li/yrtpmw>
2. The Biggest Risks in 2025: An Overview. The Broker. URL: <https://surl.li/vwewhl>

3. Це довгострокова стратегія – професор фінансів Лондонського університету Марс про митну політику Трампа. Суспільне. 2025. URL: <https://surl.li/axkwjl>
4. Регіональні системи безпеки: теоретичні підходи до вивчення. Вісник економічної науки України. 2020. № 2 (42). С. 139–144. URL: <https://surl.lt/zugigx>
5. Diplomatic Safety Protocol Risk Assessment Guide. Federal Criminal Defense Lawyers. URL: <https://surl.li/qfxivj>